

Co-funded by
the European Union

Ghid etic și juridic

privind integrarea responsabilă a IA
în educație

pe scurt

Februarie 2026

Ghid etic și juridic pe scurt

Titlul proiectului	Empowering Educational Leaders with AI Strategies
Acronimul proiectului	EducationalAI
Numărul proiectului	2024-1-FI01-KA220-ADU-000255928
Nivel de diseminare	Public
Data livrării	2026-02
Autori	Maria Bertel, Evelyne Putz, Julian Priebisch, Universitt Graz; Dovilė Balcevičienė, Danguolė Mačiulienė, Ričardas Balcevičius, Vilnius Ozas Gymnasium; Cristina Obae, Sykli
Colaboratori	Academia de Studii Economice din Bucuresti, ARTKIT Euforija, Hogskulen pa Vestlandet, Smart Nest, Suradnici u učenju, Sykli, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitt Graz, Vilnius Ozas Gymnasium
Traducători	Roxana Voicu-Dorobanțu, Cătălin Ploae
Grafică	Cristina Obae & Merja Salminen, Sykli; Lidija Kralj, Suradnici u učenju; Evelyne Putz, Universitt Graz
Credite imagini	Imaginea de pe coperta a fost generată de AI folosind Canva. Aceasta respectă Politica de utilizare acceptabilă a Canva și Acordul de licență pentru conținut al Canva.

Proiectul EducationalAI este finanțat de Uniunea Europeană. Nici Uniunea Europeană și nici Agenția Executivă Europeană pentru Educație și Cultură (EACEA) nu pot fi considerate responsabile pentru conținutul acestei publicații.

Mai multe informații despre programul Erasmus+: www.opf.fi/erasmusplus

Cuprins

Introducere	3
Ce este un „sistem de Inteligență Artificială (IA)”?	3
Integrarea etică a IA în educație	5
Aspecte esențiale	5
Pasul 1: Înainte de implementare	5
Pasul 2: În timpul implementării	7
Pasul 3: După implementare	8
Integrarea legală a IA în educație	9
Înțelegerea contextului juridic al utilizării IA	9
Pasul 1: Conformitatea cu legislația UE	9
Pasul 2: Conformitatea cu cerințele legale naționale și regionale	12
Pasul 3: Conformitatea cu cerințele autorităților publice	13

Introducere

Acest document oferă o prezentare concisă a **aspectelor cheie care trebuie avute în vedere atunci când se utilizează inteligența artificială (IA) în educație**. Se adresează **liderilor din domeniul educației** care utilizează deja inteligența artificială (IA) sau intenționează să o utilizeze, fie în procesul de predare, fie în procesele administrative. În acest context, „liderii din domeniul educației” se referă atât la cadrele didactice (de exemplu, profesori sau cadre universitare), cât și la personalul de conducere (de exemplu, directori de școli sau rectori) care determină modul în care IA este utilizată în educație.

Acest document evidențiază aspectele etice și juridice centrale care pot apărea atunci când IA este utilizată în domeniul educației. Include întrebări orientative pentru a sprijini evaluarea dacă un anumit sistem de IA sau modul său de utilizare ar putea ridica preocupări etice sau juridice. Totuși, trebuie reținut că acest document nu înlocuiește o evaluare completă sau o verificare deplină a conformității unui sistem de IA.

Pentru explicații cuprinzătoare, exemple și îndrumări suplimentare, vă rugăm să consultați **Ghidul etic și juridic complet al EducationalAI**.

Ce este un „sistem de Inteligență Artificială (IA)”?

Termenul „inteligență artificială” (IA) este utilizat încă din anii 1950¹ și continuă să fie definit în mod diferit în diverse contexte. Acest document urmează definiția sintagmei „sistem de IA” prevăzută în Regulamentul european privind inteligența artificială (AI Act – Regulamentul IA):

¹ Pentru informații istorice, a se vedea R Kline, ‘Cybernetics, Automata Studies, and the Dartmouth Conference on Artificial Intelligence’ (2011) 33(4) *IEEE Annals of the History of Computing* 5-16
<<https://ieeexplore.ieee.org/document/5477410>> (ultima accesare la 26 august 2025).

➔ „un sistem bazat pe o mașină care este conceput să funcționeze cu diferite niveluri de autonomie și care poate prezenta adaptabilitate după implementare, și care, urmărind obiective explicite sau implicite, deduce, din datele de intrare pe care le primește, modul de generare a unor rezultate precum previziuni, conținut, recomandări sau decizii care pot influența mediile fizice sau virtuale”.²

Această definiție este foarte amplă: ea cuprinde o gamă largă de tehnologii, concepte și modele care, în funcție de proiectarea lor tehnică, pot funcționa utilizând metode precum învățarea automată sau abordări bazate pe logică și cunoaștere.³ Aceasta permite un spectru divers de aplicații, printre care:

- generatoare de imagini sau text,
- sisteme de traducere,
- sisteme de recunoaștere facială sau a emoțiilor,
- sisteme de recomandare și
- instrumente administrative cu componente AI.

Amploarea aplicațiilor posibile – și oportunitățile și riscurile asociate, în special în contextul educațional – face esențial ca liderii din domeniul educației să se implice în înțelegerea fundamentelor etice și juridice ale utilizării IA.

² A se vedea articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 300/2008, (UE) nr. 167/2013, (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 și (UE) 2019/2144 și a Directivelor 2014/90/UE, (UE) 2016/797 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind inteligența artificială) JO L 2024/1689. Textul integral este disponibil la adresa: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>> (ultima accesare la 26 august 2025).

³ A se vedea considerentul 12 din Regulamentul privind inteligența artificială; Comisia Europeană, ‘Orientări ale Comisiei privind definiția unui sistem de inteligență artificială instituit prin Regulamentul (UE) 2024/1689 (Regulamentul IA)’ C(2025) 5053 final, disponibil la: <<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-guidelines-ai-system-definition-facilitate-first-ai-acts-rules-application>> (ultima accesare la 26 august 2025).

Integrarea etică a IA în educație

Aspecte esențiale

Următoarele aspecte sunt esențiale pentru a ghida integrarea etică a IA în educație.

Plasarea oamenilor în centrul eticii IA

La baza eticii IA se află o abordare centrată pe om: utilizarea sistemelor de IA ar trebui să fie ghidată de bunăstarea și responsabilizarea persoanelor afectate.

Importanța contextului în utilizarea IA

Tehnologiile IA și aplicațiile lor potențiale în educație sunt extrem de diverse. Relevanța considerentelor etice depinde atât de capacitățile și funcționalitatea sistemului de IA, cât și de contextul specific de utilizare.

Integrarea eticii în întregul ciclu de viață al IA

Principiile etice trebuie avute în vedere încă de la început și pe tot parcursul ciclului de viață al unui sistem de IA: de la proiectarea inițială și dezvoltarea tehnică până la implementarea practică.

Pasul 1: Înainte de implementare

Evaluarea riscurilor

Înainte de implementarea oricărui sistem de IA, trebuie efectuată o evaluare atentă a riscurilor. Acest lucru este deosebit de important în școli, unde încrederea și protecția joacă un rol central.

- Există o persoană sau o echipă desemnată în mod clar, responsabilă de evaluarea riscurilor potențiale înainte de utilizarea IA?
- Această evaluare a fost efectuată și documentată? Au fost luate în considerare impactul social și vulnerabilitățile specifice (de exemplu, vârsta, dezvoltarea emoțională)?

Autonomia umană

- Se ține seama în mod adecvat de luarea deciziilor individuale în cazul tuturor părților interesate, de exemplu prin oferirea de opțiuni sau abordări alternative?
- Există riscul ca persoanele să acorde prea multă încredere sistemului de IA (de exemplu, urmând fără spirit critic sugestiile generate de IA) sau să devină dependente de acesta?

Respectarea nevoilor

- Sistemul de IA a fost testat și considerat adecvat pentru utilizarea în educație și pentru grupa de vârstă relevantă?
- Există asigurări că, în special în cazul sistemelor interactive de IA, conținutul este adecvat vârstei?
- Profesorii, elevii și personalul administrativ au nevoie de formare suplimentară cu privire la sistemul de IA care va fi implementat, pentru a se asigura că acesta este utilizat în mod informat și responsabil?

Echitate, incluziune, egalitate de șanse și nediscriminare

- Există asigurări că sistemul de IA nu conține și nu reproduce prejudecăți?
- Sistemul este aplicat în mod echitabil tuturor persoanelor (de exemplu, nu în mod disproporționat grupurilor deja defavorizate)?

Sfat practic: Pe baza evaluării riscurilor și ținând seama de toate părțile interesate, inclusiv copiii și tinerii, stabiliți **linii directoare instituționale** pentru utilizarea IA. Acest lucru va asigura o mai mare siguranță și transparență pentru toți.

Pasul 2: În timpul implementării

Asigurarea supravegherii umane în deciziile luate de IA

Deciziile esențiale nu trebuie lăsate în totalitate în seama proceselor automatizate. Controlul trebuie să rămână întotdeauna în sarcina oamenilor.

- Ce model de supraveghere este adecvat în lumina riscurilor identificate?
- În ce etape este necesară supravegherea umană – de exemplu, la început, periodic, în mod continuu?

Explicabilitatea și transparența în sistemele de IA

- Sunt cunoscute metodele, funcțiile și mecanismele de luare a deciziilor de bază ale sistemului de IA? Pot fi acestea explicate (cel puțin într-o formă simplificată) persoanelor implicate?
- Este clar pentru persoanele implicate când interacționează cu un sistem de IA (de exemplu, cu chatboți)?

Implicarea părților interesate în utilizarea IA

- Pot toți actorii implicați (de exemplu, elevi, profesori, personal administrativ) să participe la modelarea utilizării sistemului de IA sau să aleagă alternative?

Protecția confidențialității și datelor

- Ce date colectează sau prelucrează sistemul de IA? Acestea includ date personale sau date deosebit de sensibile?
- Este posibilă anonimizarea sau pseudonimizarea datelor?

Pasul 3: După implementare

Stabilirea responsabilității și mecanismelor de reclamație

Chiar și atunci când tehnologia este utilizată pentru a sprijini sau automatiza procesele, responsabilitatea umană pentru proiectarea, selectarea și aplicarea sistemelor de IA trebuie menținută.

- Există persoane clar desemnate în cadrul instituției care să fie responsabile de selectarea, implementarea și monitorizarea sistemelor de IA? Au acestea competențe suficiente în aspecte etice, pedagogice și juridice?
- Există reguli clare privind influența pe care rezultatele generate de IA o pot avea asupra deciziilor umane (de exemplu, evaluarea performanței)?
- Înțeleg toți cei implicați că rămân responsabili pentru deciziile lor, chiar și atunci când sunt ajutați de IA?

Integrarea legală a IA în educație

Înțelegerea contextului juridic al utilizării IA

- Obligațiile legale diferă în funcție de rolul dumneavoastră, de sistemul de IA pe care îl utilizați și de scopul acestuia.
- În majoritatea cazurilor, într-un anumit context se vor aplica mai multe cadre juridice. Prin urmare, este posibil să trebuiască să respectați diferite norme juridice – legislația UE alături de normele naționale, care pot varia de la o țară la alta.
- Cerințele legale evoluează, de asemenea, în timp. Asigurați-vă întotdeauna că vă bazați pe cele mai recente legi, reglementări administrative și orientări de politică publică.

Pasul 1: Conformitatea cu legislația UE

Verificați dacă toate sistemele de IA utilizate în educație îndeplinesc cerințele Regulamentului privind inteligența artificială, inclusiv obligațiile de clasificare a riscurilor și de transparență, precum și standardele GDPR (Regulamentul general privind protecția datelor), consimțământul și confidențialitatea.

Regulamentul privind inteligența artificială

1) Cunoașteți-vă rolul:

- Cine acționează: instituția de învățământ sau persoana = membrul individual al personalului?
- Sunteți (instituția de învățământ, membrul individual al personalului) un furnizor sau un utilizator / implementator?

- Dacă dezvoltați în continuare sistemul de IA, puteți fi considerat furnizor, care are mai multe obligații decât un implementator.
- Dacă utilizați doar sistemul de IA, sunteți supus doar obligațiilor care revin utilizatorilor / implementatorilor.

2) Cunoașteți sistemul AI pe care îl utilizați:

În conformitate cu prevederile Regulamentului privind inteligența artificială), se disting în mod obișnuit patru categorii de risc: risc minim/inexistent, risc limitat, risc ridicat, practici IA interzise.

- Sistemul de IA interacționează direct cu utilizatorii sau generează conținut (inclusiv deepfakes)? Sistemul de IA pe care îl utilizați ar putea fi un sistem de IA cu risc limitat, supus obligațiilor de transparență.
- Sistemul de IA influențează accesul sau admiterea în instituțiile de învățământ, evaluează rezultatele individuale ale învățării sau monitorizează elevii în timpul examenelor? Sistemul de IA pe care îl utilizați ar putea fi un sistem de IA cu risc ridicat, cu obligații legale specifice și sporite.
- Sistemul de IA recunoaște emoțiile în instituțiile de învățământ, influențează comportamentul în moduri neobservate sau înșelătoare, ducând la decizii dăunătoare, sau exploatează vulnerabilități specifice pentru a manipula comportamentul? Utilizarea unui astfel de sistem de IA este interzisă.

3) Cunoașteți-vă obligațiile:

- Utilizarea unui sistem de IA cu risc minim/nul (de exemplu, un filtru de spam) nu implică obligații specifice.
- Utilizarea unui sistem de IA cu risc limitat implică cerințe de transparență: utilizatorii trebuie să fie informați cu privire la utilizarea IA sau la faptul că interacționează cu un

sistem de IA (de exemplu, chatboti) sau cu privire la originea IA a unui conținut (text, imagine, video sau audio).

- Utilizarea unui sistem de IA cu risc ridicat implică obligații specifice și sporite pentru aceste sisteme.

4) Cunoașteți-vă instituția:

- Cine din cadrul instituției este responsabil pentru promovarea și asigurarea alfabetizării în domeniul IA?
- Cine din cadrul instituției dumneavoastră decide asupra utilizării IA?
- Cine din cadrul instituției dumneavoastră decide ce sistem de IA este utilizat?

Regulamentul general privind protecția datelor - GDPR

1) Cunoașteți-vă rolul:

- Rolul instituției (vezi articolele 3, 4, 5 și 6): Instituția de învățământ acționează în calitate de operator de date sau de persoană împuternicită de operator?
- Ce principii trebuie respectate la prelucrarea datelor cu caracter personal și când poate fi considerată legală o astfel de prelucrare?

2) Cunoașteți-vă datele:

- Lucrați cu informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă („date cu caracter personal”)?

3) Cunoașteți-vă sistemul:

- Știți unde este găzduit serverul serviciilor de IA generativă? Este găzduit în interiorul sau în afara UE?
- Este posibil să alegeți un sistem care funcționează cu servere din UE?

4) Cunoașteți-vă oamenii:

- Elevii și studenții dumneavoastră sunt informați cu privire la protecția datelor atunci când utilizează sisteme IA pentru activități de curs sau extracurriculare?

Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului și articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

1) Cunoașteți-vă elevii:

- Lucrați cu copii/tineri cu vârste cuprinse între 0 și 18 ani?

2) Cunoașteți-vă sistemul:

- Știți dacă drepturile copiilor au fost luate în considerare la dezvoltarea sistemului de IA?

3) Cunoașteți motivele pentru care luați în considerare un sistem de IA:

- Reflectați asupra utilizării sistemului de IA: utilizarea acestuia este în conformitate cu interesul superior al copilului/copiilor?
- Ce părere are copilul/copiii despre utilizarea sistemului de IA? Au posibilitatea de a alege să nu utilizeze sistemul de IA?

Pasul 2: Conformitatea cu cerințele legale naționale și regionale

Identificați și respectați reglementările naționale sau regionale specifice, cum ar fi legile suplimentare privind protecția datelor, standardele educaționale sau normele specifice privind IA care pot impune obligații mai stricte decât legislația UE. Pot exista, de asemenea, legi speciale privind educația.

Pasul 3: Conformitatea cu cerințele autorităților publice

Colaborați în mod proactiv cu autoritățile publice relevante, cum ar fi ministerele educației sau agențiile de protecție a datelor, pentru a obține aprobările necesare, a respecta orientările locale și a vă asigura alinierea sistemului de IA cu politicile publice și standardele etice.

Notă: Pregătirea și traducerea acestui document au fost sprijinite de utilizarea instrumentelor de IA.